

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 13.9.2006
COM(2006) 502 wersja ostateczna

**KOMUNIKAT KOMISJI DO RADY, PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU GOSPODARCZO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Wykorzystanie wiedzy w praktyce: Szeroko zakrojona strategia innowacyjna dla UE

**KOMUNIKAT KOMISJI DO RADY, PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU GOSPODARCZO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Wykorzystanie wiedzy w praktyce: Szeroko zakrojona strategia innowacyjna dla UE

1. NASZA PRZYSZŁOŚĆ ZALEŻY OD INNOWACJI

W zadziwiająco krótkim czasie globalizacja ekonomiczna zmieniła porządek gospodarczy świata, stawiając przed nim nowe możliwości i nowe wyzwania. W tym nowym porządku ekonomicznym Europa nie może być konkurencyjna, jeśli nie stanie się bardziej pomysłowa, nie będzie lepiej reagować na potrzeby i preferencje klientów oraz wprowadzać więcej innowacji.

Obywatele Europy trapi obecnie wiele istotnych problemów: od zmian klimatycznych i wyczerpywania się nieodnawialnych zasobów po zmiany demograficzne i rosnące problemy z bezpieczeństwem, które to problemy powodują, że potrzebne jest wspólne działanie na rzecz obrony europejskiego stylu życia, który łączy w sobie dobrobyt gospodarczy z solidarnością. Te słuszne obawy należy zmienić w szansę na zwiększenie gospodarczej **konkurencyjności** Europy w świecie. Im szybsza będzie reakcja Europy, tym większa szansa na sukces i lepsze perspektywy na uczynienie tego podejścia światowym wzorem do naśladowania. Od ochrony środowiska, poprzez innowacje ekologiczne aż do poprawy dobrobytu jednostek dzięki bardziej inteligentnej infrastrukturze - Komisja jest przekonana, że szeroko pojęta innowacja stanowi podstawową odpowiedź na materialne obawy obywateli o przyszłość.

Unia Europejska ma niezwyklej potencjał innowacyjny. Europa od wielu wieków jest kolebką przełomowych odkryć. Jest ojczyzną wielu twórczych ludzi i może czerpać z różnorodności kulturowej. Położyła podwaliny pod jeden z największych jednolitych rynków na świecie, na którym możliwe jest wprowadzenie do obrotu na dużą skalę innowacyjnych produktów i usług. Ponadto może czerpać z zasobów tradycyjnie silnego i odpowiedzialnego sektora publicznego.

Wprowadzono już wiele ważnych środków mających na celu modernizację gospodarki unijnej. Wprowadzona w życie w 2005 r. **strategia lizbońska na rzecz wzrostu i zatrudnienia**¹ określa wszechstronny zestaw polityk i reform, których celem jest uczynienie europejskich ram prawnych i gospodarczych bardziej sprzyjającymi innowacyjności. Zawiera ona bardzo ważny cel, jakim jest zwiększenie nakładów na badania naukowe i rozwój do 3 % PKB. Porozumienie w sprawie nowych ram finansowych, łącznie z polityką spójności, siódmy program ramowy w zakresie badań naukowych i rozwoju oraz program ramowy w zakresie konkurencyjności i innowacji to znaczące pakiety finansowe, których celem jest wspieranie innowacji. **Komunikat Komisji zatytułowany „Badania naukowe i**

¹ „Wspólne działania na rzecz wzrostu i zatrudnienia: Wspólnotowy program lizboński” COM(2005) 330 wersja ostateczna, 20 lipca 2005 r.

innowacje² z października 2005 r. określa program dla 19 dziedzin działania we Wspólnocie i państwach członkowskich, który jest wdrażany zgodnie z planem.

Państwa członkowskie podejmują działania na rzecz innowacji w ramach **krajowych programów reform** opartych na zintegrowanych wytycznych nowej strategii lizbońskiej na rzecz wzrostu i zatrudnienia. Europejska tabela tendencji w zakresie innowacji³ daje wyraźny obraz naszych osiągnięć w dziedzinie innowacji i opisuje krajowe systemy na rzecz innowacji w państwach członkowskich UE oraz ich mocne i słabe strony. Dzięki niej możliwe jest szczegółowe monitorowanie postępu.

Mimo tego silnego nastawienia politycznego na innowację, niedociągnięcia w UE nie zostały właściwie usunięte, a gospodarka unijna nie jest jeszcze tym, czym być powinna, czyli wszechstronnie innowacyjną gospodarką. W sprawozdaniu zatytułowanym „Tworzenie innowacyjnej Europy”⁴ (sprawozdanie Aho) przedstawiono główne przyczyny, dla których do tej pory nie w pełni wykorzystywano ten potencjał oraz zaapelowano o podjęcie pilnych działań, „zanim będzie za późno”. W sprawozdaniu jako główny problem wskazano **konieczność stworzenia bardziej przyjaznego dla innowacji środowiska biznesowego**.

Komisja uważa, że należy zrobić jeszcze więcej: Europa musi stać się społeczeństwem rzeczywiście opartym na wiedzy i **przyjaznym innowacjom**, takim, w którym opinia publiczna nie obawia się innowacji i nie utrudnia ich wprowadzania, ale wita je z ochotą i wspiera oraz gdzie innowacja jest kluczową wartością społeczną i jest uważana za korzystną dla wszystkich obywateli. Dlatego właśnie na wiosennej Radzie Europejskiej wezwano Komisję Europejską do przedstawienia „**szeroko zakrojonej strategii innowacyjnej dla Europy**, która przekłada nakłady w wiedzę na produkty i usługi”.

W niniejszym ramowym komunikacie przedstawiona została taka strategia oparta przede wszystkim o zalecenia zawarte w sprawozdaniu Aho. Niniejszy komunikat określa ramy mające na celu wspieranie innowacji, w których połączono różne polityczne obszary działania mające wpływ na innowacyjność. Ma on stanowić orientację dla dyskusji na temat innowacji na szczeblu krajowym i europejskim. W komunikacie opisano pokrótce najważniejsze planowane lub już realizowane inicjatywy, wskazano nowe obszary działania, a w szczególności wprowadzono bardziej skoncentrowaną strategię ułatwiającą tworzenie i wprowadzanie na rynek nowych innowacyjnych produktów i usług w obiecujących dziedzinach – na tzw. „pionierskich rynkach”. W dokumencie nie proponuje się tworzenia nowych struktur celu wdrożenia tego szeroko zakrojonego planu, lecz wykorzystanie istniejących ram prawnych i instytucjonalnych odnowionego partnerstwa lizbońskiego na rzecz wzrostu i zatrudnienia, w ramach którego stworzono już platformę polityczną dla partnerstwa między państwami członkowskimi a Komisją.

Europa nie potrzebuje dziś nowych zobowiązań, lecz **przywództwa politycznego i zdecydowanych działań**. Zamiast zachowywania ustalonych struktur, które jak się okazało, nie radzą sobie z wyzwaniem XXI wieku, państwa członkowskie muszą być gotowe do zainwestowania w przewidywanie i przeprowadzenie zmian strukturalnych. Wymaga to w

² „Badania naukowe i innowacje jako inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia: wspólna koncepcja” COM(2005) 488, 12 października 2005 r.

³ Tabela tendencji – polityka innowacyjna w UE – patrz <http://trendchart.cordis.lu/>

⁴ „Tworzenie innowacyjnej Europy”: sprawozdanie grupy niezależnych ekspertów w sprawie innowacji i prac badawczo-rozwojowych powołanej po szczycie Hampton Court pod przewodnictwem pana Esko Aho.

szczegółności zmian w alokacji zasobów, które w większym stopniu należy przeznaczyć na edukację, ICT, badania naukowe i stworzenie wartościowych miejsc pracy i rozwój. Nowe perspektywy finansowe UE na lata 2007-2013 to pierwszy krok w tym kierunku. Taka sama zmiana priorytetów musi być widoczna na szczeblu krajowym.

Unia Europejska może stać się wszechstronnie innowacyjna tylko, jeśli w procesie będą uczestniczyć wszystkie zainteresowane strony, a przede wszystkim, jeśli będzie istniał popyt na innowacyjne produkty. W tę szeroko zakrojoną strategię muszą zaangażować się wszystkie strony – świat biznesu, sektor publiczny i konsumenci, ponieważ proces innowacji nie dotyczy wyłącznie podmiotów sektora biznesowego, ale także władz publicznych szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego, organizacji społeczeństwa obywatelskiego, związków zawodowych i klientów. Tak szerokie partnerstwo na rzecz innowacji doprowadzi do pozytywnego sprzężenia zwrotnego, w którym zarówno nowe pomysły, jak i zapotrzebowanie na nowe rozwiązania będą siłą napędową innowacji. Innowacja zależy od silnego popytu na nowe i innowacyjne produkty oraz usługi ze strony klientów i obywateli. Dlatego oprócz stworzenia optymalnych ram i możliwości wprowadzania innowacji, musi istnieć sprzyjający innowacjom rynek i popyt na innowacyjne produkty. Aby było to możliwe, konieczne jest w szczególności zaufanie klientów do tych produktów i usług a także pewność, co do ich (dającego się udowodnić) bezpieczeństwa. Zaufanie klienta do nieznanych produktów i usług zależy częściowo od świadomości istnienia solidnych systemów ochrony konsumenta. Rynki, na których zaufanie klienta jest duże, są także łatwiej dostępne dla nowych uczestników oferujących innowacyjne produkty.

Istnieje potrzeba wspierania wszystkich form innowacji, gdyż innowacja ma wiele postaci i nie dotyczy tylko technologii, ale także innowacji organizacyjnej i innowacji w sektorze usług. W tym kontekście, choć najskuteczniejszym instrumentem stymulującym innowacyjność jest większa konkurencja, we wspieraniu innowacji ważną rolę mogą także odegrać środki polityczne i mechanizmy wsparcia innowacji.

Znaczenie bardziej wszechstronnej strategii, jest widoczne w kontekście ambitnego celu UE, jakim jest przeznaczanie 3 % PKB na badania naukowe i rozwój. Państwa członkowskie i Wspólnota podjęły już ważne kroki w kierunku osiągnięcia w 2010 r. finansowania badań naukowych ze środków publicznych w wysokości 1 % PKB. Wkład sektora prywatnego nie zależy tylko od tego, ale także od zagwarantowania korzystnych perspektyw zwrotu nakładów na prace badawczo-rozwojowe w Europie. To z kolei zależy od popytu na innowacyjne produkty i usługi, dostępności ludzi o odpowiednich umiejętnościach i chęci oferowania tych produktów i usług na rynku oraz ram prawnych, które umożliwią ich szybkie wprowadzenie na rynek wewnętrzny.

2. UCZYNIENIE UE BARDZIEJ PRZYJAZNEJ INNOWACJOM

Jedną z przyczyn, dla których potencjał innowacyjny UE nie był do tej pory w pełni wykorzystywany, są stałe niedociągnięcia w zakresie warunków ramowych i ciągle niedocenywanie ważnej roli innowacji w społeczeństwie. W tej dziedzinie władze publiczne wszystkich szczebli mogą i powinny działać bardzo szybko. Pokonanie tych przeszkód umożliwi nam wykonanie decydującego kroku ku stworzeniu prawdziwie innowacyjnej przestrzeni europejskiej.

2.1. Warunkiem wstępnym jest edukacja

Trzonem polityki powinna być przede wszystkim **edukacja**, ponieważ stanowi ona główną podporę dla innowacji. Konieczna jest promocja talentów i kreatywności od najwcześniejszych lat. W komunikacie z dnia 10 listopada 2005 r. Komisja określiła już kluczowe kompetencje⁵, które są konieczne dla życia i pracy w nowoczesnym, zorientowanym na innowacje społeczeństwie. Obejmują one umiejętności w zakresie szeroko pojmowanej przedsiębiorczości, a także umiejętność czytania i pisania, wiedzę naukową i matematyczną, znajomość języków obcych, umiejętność uczenia się oraz znajomość społecznych i kulturowych aspektów życia. Obejmują one również umiejętności związane z technologiami cyfrowymi, które są warunkiem *sine qua non* dla szerszego przyjęcia rozwiązań ICT i ich innowacyjnego potencjału. Komisja za pośrednictwem otwartej metody koordynacji będzie pomagać w ułatwianiu modernizacji i restrukturyzacji systemów edukacyjnych, tak by obejmowały one te kluczowe kompetencje.

Brak odpowiednich umiejętności, szczególnie w dziedzinie nauki, inżynierii i ICT uznano za główne wyzwanie. Według danych Eurostatu dotyczących zasobów ludzkich w sektorze naukowym i inżynieryjnym, w ostatnim czasie w UE obserwuje się wzrost bezwzględnej liczby absolwentów kierunków matematycznych, naukowych i technologicznych⁶, ale nadal spada odsetek absolwentów tych kierunków w stosunku do wszystkich absolwentów, co w niektórych krajach powoduje kształtowanie się niekorzystnej struktury wiekowej w tych dziedzinach i stanowi zagrożenie dla przyszłych możliwości innowacyjnych Europy. Ten problem występuje nie tylko w większości nowych państw członkowskich, ale także w starych państwach UE, takich jak: Austria, Niemcy, Niderlandy, Portugalia i Włochy (mimo pewnej poprawy, jeśli chodzi o bezwzględną liczbę absolwentów kierunków naukowych i inżynieryjnych w ostatnich latach).

Systemy edukacyjne państw członkowskich powinny gwarantować taką dostępność kluczowych umiejętności, aby możliwe było rozwijanie innowacji. Oświata musi nadać za zmianami. Jak ustalono już w zintegrowanych wytycznych na rzecz wzrostu i zatrudnienia, państwa członkowskie zostały poproszone o wyznaczenie w swoich krajowych programach reform, w trybie priorytetowym, ambitnych celów dotyczących słabych punktów w tej dziedzinie.

Należy zwiększyć geograficzną i międzybranżową **mobilność naukowców**. Z perspektywy zdobywania nowej wiedzy i umiejętności oraz znajdowania nowych zastosowań, mobilność międzynarodowa i strukturalna pomiędzy instytucjami naukowymi i przemysłowymi jest kwestią podstawową. W tym świetle wdrożenie strategii europejskiej opracowanej wspólnie przez Wspólnotę i państwa członkowskie w celu stworzenia otwartego, jednolitego i konkurencyjnego rynku pracy dla naukowców z atrakcyjnymi perspektywami zawodowymi ma bardzo ważne znaczenie. Zarówno Wspólnota jak i państwa członkowskie muszą odegrać swoją rolę we wdrożeniu tej strategii. Jest to konieczne również dlatego, by nie stracić na zawsze naukowców, którzy na pewien czas ze względu na atrakcyjniejsze perspektywy zawodowe zmieniają branżę lub wyjeżdżają z kraju.

⁵ Wniosek dotyczący zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie kluczowych kompetencji w uczeniu się przez całe życie, Komisja Europejska COM(2005) 548.

⁶ Dokument roboczy służb Komisji SEC(2006) 639, str. 19.
<http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/progressreport06.pdf>

2.2. Wykorzystywanie potencjału rynku wewnętrznego

Na rynku wewnętrznym nadal istnieją przeszkody. W dalszym ciągu hamują one mobilność, uniemożliwiając przedsiębiorstwom osiągnięcie wystarczającej wielkości, koniecznej do tego, aby móc czerpać korzyści z nakładów na badania i innowację i tym samym utrudniają rozwój potencjału innowacyjnego UE. Przeszkody te wpływają nie tylko na towary i usługi, i poszukujących ich konsumentów, ale także na mobilność pracowników i dostępność kapitału podwyższonego ryzyka. Jeżeli chcemy stworzyć europejską przestrzeń innowacyjną, przeszkody te trzeba usunąć. Spowoduje to również wzrost konkurencji, głównego bodźca innowacji.

Komisja prowadzi obecnie **przeгляд rynku wewnętrznego**, którego celem jest wyznaczenie konkretnych priorytetów przyszłych polityk. Przeгляд ten przyczyni się do uczynienia rynku wewnętrznego bardziej sprzyjającym innowacji.

Szczególą uwagę należy zwrócić na **sektor usług**: Jest on bowiem ważną i niedocenioną szansą na wprowadzenie innowacji⁷. Na sektor usług przypada nie tylko ponad dwie trzecie PKB i zatrudnienia, ale stwarza on również wiele możliwości synergii z innowacją w przemyśle. Wiele innowacji w sektorze usług wiąże się z modelem biznesowym a nie z rozwijaniem nowych technologii, w związku z czym są one często bardziej dostępne w mniej rozwiniętych technologicznie regionach. Wejście w życie dyrektywy o usługach będzie ważnym krokiem w kierunku stworzenia prawdziwego rynku wewnętrznego dla usług i silnym bodźcem dla innowacji. Aby w pełni wykorzystać potencjał innowacyjny sektora usługowego, należy zwrócić szczególną uwagę na dostęp małych i średnich firm do finansów i zarządzania innowacjami. W ramach inicjatywy Europe INNOVA Komisja przygotuje bardziej aktywne podejście do tworzenia i wspierania innowacyjnych MŚP w sektorze usług. Komisja będzie w szczególności wspierać tworzenie bardziej skutecznych połączeń między uczelniami wyższymi, przedsiębiorstwami i instytucjami finansowymi, które zaowocują powstaniem paneuropejskiej platformy inkubacyjnej w tym sektorze.

Bardzo ważne jest również stworzenie warunków, które sprawią, że działalność firm unijnych stanie się opłacalna na wszystkich tych rynkach na świecie, na których obecne osiągnięcia europejskich inwestycji i europejskiego eksportu są niezadowolające, np. w Azji. **Otwarte rynki na całym świecie** są zatem ważnym elementem wspierania innowacyjności w UE. Poza tym globalna promocja unijnych norm i innowacyjnych inicjatyw może dać decydującą przewagę europejskim firmom związaną z faktem bycia pierwszym oferentem na rynku w duchu inicjatywy rynku pionierskiego, o której mowa poniżej.

2.3. Poprawa otoczenia regulacyjnego i zapewnienie skutecznych ram ochrony praw własności intelektualnej

Innowacja potrzebuje środowiska prawnego, które jest przewidywalne, uwzględnia a nawet preferuje rozwój nowych towarów i usług, chroni własność intelektualną i gwarantuje otwarte, wzajemnie kompatybilne normy. Nastąpił już postęp w dziedzinie lepszych uregulowań prawnych⁸, zarówno na poziomie europejskim, jak i krajowym. Zmniejszenie kosztów związanych ze spełnianiem wymogów prawnych będzie stanowić znaczący wkład w

⁷ Dokument roboczy „Innowacja w usługach” zostanie przedstawiony w listopadzie 2006 r.

⁸ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – „Realizacja wspólnotowego programu lizbońskiego - Strategia w zakresie uproszczenia otoczenia regulacyjnego” COM(2005) 535 z dnia 19 października 2005 r.

działania innowacyjne. Jednocześnie otoczenie regulacyjne powinno także zwiększać **zaufanie konsumentów**, poprzez **zagwarantowanie skutecznego stosowania istniejących środków ochrony** wobec innowacyjnych produktów w ten sam sposób, co w stosunku do istniejących produktów.

Ocena wpływu regulacji na innowację powinna zostać ulepszona. Regulacje muszą być przewidywalne, elastyczne, proste i skuteczne. Regulacje koncentrujące się na celu polityki, a nie na rozwiązaniach technicznych, które prowadzą do jego osiągnięcia, pozostawiają miejsce na innowacyjne rozwiązania. Komisja będzie nadal zachęcać do prawodawstwa tego typu, tak jak robiła to w ramach „nowego podejścia” do regulacji prawnych dla produktów. Będzie także wspierać terminowe przyjmowanie ambitnych norm, koncentrujących się nie na technologii, ale na wynikach.

Komisja będzie działać na rzecz poprawy instytucjonalnych ram **normalizacji europejskiej**. W szczególności będzie starać się przyspieszyć przyjmowanie otwartych, interoperacyjnych norm oraz lepiej włączać MŚP i konsumentów do procesu stanowienia norm. W szybko rozwijających się branżach technologicznych, np. ICT, specyfikacje prywatnych firm mogą z łatwością stać się faktycznymi normami branżowymi. Jeśli tak się zdarzy, należy zadbać o to, aby normy te nie stały się przeszkodą blokującą dostęp do rynku. Poza tym, przykład rynku komunikacji mobilnej pokazał, że kluczem do globalnego sukcesu spółek europejskich jest szybkie ustalenie otwartych, interoperacyjnych norm. Komisja będzie nadal współpracować z europejskimi organizacjami normalizacyjnymi i podmiotami społecznymi na rzecz osiągnięcia tego celu. Dopilnuje, aby europejskie prawodawstwo sprzyjało stosowaniu takich norm.

Kolejnym warunkiem *sine qua non* innowacji jest ochrona praw własności intelektualnej. Bez odpowiedniej ochrony wynalazków i twórczości brak jest motywacji do inwestowania w nie. Ponadto twórcy mogą mieć ograniczoną możliwość wykorzystania ich jako aktywu gospodarczego. Opracowanie tanich procedur patentowych, których koszty są współmierne do jakości i pewności prawnej, przy jednoczesnym zapewnieniu terminowych, przystępnych cenowo i przewidywalnych procedur rozstrzygania sporów musi stanowić priorytet – jest to szczególnie potrzebne dla MŚP. Komisja jest przekonana, że przyjęcie „przystępnego cenowo” **patentu wspólnotowego** jest najważniejszym krokiem. W międzyczasie w celu usunięcia znacznej przeszkody na drodze ku innowacyjności, państwa członkowskie wspólnie z Komisją powinny zwiększyć skuteczność istniejącego systemu patentowego poprzez ratyfikację protokołu londyńskiego i zaawansowanie prac nad europejskim porozumieniem o sporach patentowych, przy jednoczesnym zagwarantowaniu zgodności z prawem wspólnotowym.

Na podstawie konkluzji Rady⁹ i konsultacji publicznych prowadzonych przez Komisję w sprawie przyszłej strategii patentowej, przed końcem 2006 r. Komisja przedstawi nową strategię patentową. Ponadto będzie pracować nad opracowaniem bardziej wyczerpującej strategii ochrony praw własności intelektualnej, która umożliwi swobodny przepływ innowacyjnych pomysłów. Strategia taka musi być zintegrowana i przystępna cenowo. Konieczne jest zwiększenie wysiłków na rzecz rozpropagowania praktycznych aspektów ochrony własności intelektualnej w społeczeństwie innowacyjnym. Wysiłki takie powinny zostać ukierunkowane w szczególności na MŚP i publiczne instytucje badawcze.

⁹ Posiedzenie Rady w sprawie konkurencyjności (Rynek wewnętrzny, przemysł i badania) 29-30 maja 2006 r., Konkluzje 9334/06 (wersja tymczasowa).

Trzeba się także zająć dopasowaniem istniejących mechanizmów ochrony praw własności intelektualnej do sektora usługowego. Szczególnym wyzwaniem jest dopasowanie istniejących mechanizmów dotyczących udostępniania praw autorskich do nowych usług cyfrowych. Komisja prowadzi globalne badanie *acquis* w zakresie praw autorskich w celu sprawdzenia, czy ramy prawne i ich zastosowanie wspierają rozwój nowych produktów, usług i modeli prowadzenia działalności gospodarczej, które mogą być oferowane w wielu krajach, oraz ich dostosowanie do potrzeb użytkowników w różnych krajach. W szczególności Komisja zamierza do końca tego roku zaproponować inicjatywę w sprawie „opłat za prawa autorskie”.

Wreszcie, lepsze egzekwowanie praw własności intelektualnej na zagranicznych rynkach ma kluczowe znaczenie dla ochrony firm europejskich i Komisja zamierza skoncentrować swoje działania na kilku priorytetowych krajach. Więcej środków zostanie przydzielonych na wsparcie posiadaczy praw, szczególnie MŚP oraz na pomoc w rozwiązywaniu konkretnych problemów w zakresie praw własności intelektualnej w krajach trzecich.

2.4. Wspieranie współpracy między zainteresowanymi stronami

Przedsiębiorstwa będące częścią klastru posiadają ważną przewagę konkurencyjną. **Klustry** przyczyniają się do łączenia firm, instytucji naukowych i zasobów, umożliwiając tym samym szybsze wprowadzanie wiedzy na rynek. Skutecznie działające klustry sprzyjają zwiększeniu konkurencji i współpracy. Przyczyniają się do zwiększenia produktywności, przyciągają inwestorów, wspierają badania naukowe, wzmacniają bazę przemysłową i prowadzą do rozwoju konkretnych produktów i usług oraz stają się celem rozwoju umiejętności. Klustry o znaczeniu ogólnosięwiatowym przyciągają błyskotliwe umysły, które wspierają innowację – najlepiej znanym przykładem jest tu Dolina Krzemowa.

Dlatego też polityka wspierania klastrów stała się ważnym elementem polityki innowacyjnej państw członkowskich i znalazła swoje odzwierciedlenie w krajowych programach reform. Również z tego powodu polityka wspierania klastrów jest wspomagana przez instrumenty wspólnotowe. Nowa generacja programów europejskiej polityki regionalnej na lata 2007-2013 wspiera podejście oparte na regionalnych klastrach innowacyjnych – nie tylko w dobrze rozwiniętych ośrodkach miejskich, ale także w biedniejszych regionach oraz regionach wiejskich. Właśnie na poziomie regionalnym wiele firm, zwłaszcza MŚP, współpracuje ze sobą i z ośrodkami naukowymi i technologicznymi. „Sąsiedztwo” jest zatem kluczowym elementem procesu innowacji i zwiększa skuteczność polityki innowacyjnej, w przypadku dostosowania do potrzeb regionalnych i lokalnych. Nowe ramy dotyczące pomocy państwa na rzecz działań badawczych, rozwoju i innowacji, które Komisja zamierza przyjąć do końca bieżącego roku, powinny pomóc państwom członkowskim w lepszym ukierunkowywaniu środków dostępnych na działania wspierające m.in. na rzecz wspierania innowacyjnych klastrów.

Jednocześnie, aby Europa mogła w pełni wykorzystać potencjał klastrów, muszą one osiągnąć masę krytyczną i orientację strategiczną poprzez **większą i lepszą współpracę ponadnarodową na poziomie europejskim**, ponad granicami krajowymi. Takie podejście stwarza szansę na powstanie europejskich klastrów o ogólnosięwiatowym znaczeniu. W celu wsparcia tego procesu Komisja zamierza w szczególności określić mocne strony krajowych i transgranicznych grup i pobudzać praktyczną współpracę między władzami regionalnymi i zainteresowanymi podmiotami gospodarczymi lub stowarzyszeniami, wspierając współpracę między inicjatywami w zakresie klastrów. Pierwsze rezultaty tej inicjatywy zostaną

przedstawione jesienią 2007 r. na konferencji ministerialnej w celu opracowania wspólnego planu działania w zakresie klastrów w Europie.

Gospodarka oparta na wiedzy polega na przekazywaniu wiedzy z ośrodków, w których powstaje, podmiotom, które ją stosują i mogą ją wykorzystać. Transfer wiedzy między publicznymi ośrodkami naukowymi a stronami trzecimi (w tym podmiotami przemysłowymi i organizacjami społeczeństwa informacyjnego) musi odbywać się w lepszy sposób, a państwa członkowskie powinny to uwzględnić w swojej polityce innowacyjnej. Takie działanie będzie sprzyjać tworzeniu nowych możliwości rynkowych w oparciu o badania naukowe. Publiczne organizacje badawcze, które wykonują około jednej trzeciej wszystkich działań badawczo-rozwojowych w Europie, odgrywają przy tym szczególną rolę. Konieczny jest dalszy rozwój wszystkich form transferu wiedzy, takich jak: badania na zlecenie, badania realizowane w ramach współpracy, licencjonowanie, publikacje i wymiana zdolnych naukowców między sektorem publicznym i prywatnym oraz lepsze nimi zarządzanie.

Komisja przedstawi komunikat w sprawie poprawy **transferu wiedzy** między publiczną bazą naukową a przemysłem w całej Europie. Komunikat będzie stanowić wytyczne dla władz publicznych w sprawie usuwania największych istniejących obecnie barier oraz możliwe najlepszego połączenia własności, wykorzystania wyników prac badawczo-rozwojowych i związanych z nim praw własności intelektualnej z podstawową misją publicznych organizacji badawczych.

Komisja usprawni ponadto **sieć wsparcia biznesu i sieć informacyjną**. Usprawni to i ułatwi przyjmowanie nowych pomysłów i ich przetwarzanie w produkty i usługi nadające się do wprowadzenia do obrotu, zwłaszcza przez MŚP. W szczególności możliwe będzie dopilnowanie, aby Centra Przekazu Informacji i Centra Euro Info świadczyły usługi najwyższej jakości dla MŚP.

W komunikacie „**Realizacja programu modernizacji dla uniwersytetów**”¹⁰ przedstawiono już kilka ważnych kroków, których wykonanie umożliwi uniwersytetom europejskim ulepszenie swojej działalności, między innymi poprzez lepszy i większy wkład w proces innowacji. Najważniejsze w tym względzie jest danie uczelniom większej autonomii do realizowania własnych strategii działania. Należy wzmocnić zorganizowane i strategiczne partnerstwo między firmami a uczelniami. Wymaga to zapewnienia większych możliwości w zakresie wymiany personelu, nauczania i zachęcania do przedsiębiorczości na uczelniach oraz zakładania parków naukowych przy uczelniach, a także finansowania umożliwiającego powstawanie placówek badawczych typu „spin-off”. Dzięki temu możliwe będzie zasypanie przepaść kulturowej, która dzieli często badania naukowe i potrzeby sektora biznesowego. Także rozwój stosunków między uczelniami i miejscowym społeczeństwem obywatelskim przyczyniłoby się do lepszego wprowadzenia innowacji na poziomie lokalnym i regionalnym.

W październiku tego roku Komisja zamierza złożyć wniosek o ustanowienie **Europejskiego Instytutu Technologii (EIT)**¹¹. Instytut będzie działał na zasadzie zintegrowanego partnerstwa nauki, biznesu i oświaty, którego wszystkie inicjatywy będą charakteryzować się najwyższą jakością. W zamierzeniu ma być kluczowym czynnikiem napędzającym i nowym modelem innowacji w strategicznych dziedzinach interdyscyplinarnych, które mają potencjał

¹⁰ Komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego: Realizacja programu modernizacji dla uniwersytetów: Edukacja, badania naukowe i innowacje; COM(2006) 208 z dnia 10.5.2006.

¹¹ Kolejne kroki w kierunku utworzenia Europejskiego Instytutu Technologii; Komunikat Komisji do Rady Europejskiej; COM(2006) 276 z dnia 8.6.2006.

pozwalający na tworzenie innowacyjnych rozwiązań i uzyskanie korzyści handlowych mających istotny wpływ na konkurencyjność Europy. Instytut zgromadzi najlepszych studentów i naukowców Europy, którzy we współpracy z czołowymi firmami będą pracować nad rozwijaniem i wykorzystywaniem wiedzy i badań oraz rozwijaniem umiejętności w zakresie zarządzania badaniami i innowacją. Firmy będą w pełni włączone w działania EIT: będą wchodzić w skład jego zarządu, uczestniczyć we wszystkich aspektach działań badawczych i oświatowych, określać i wdrażać działania szkoleniowe i aktywnie uczestniczyć w badaniach.

2.5. Zastrzyk finansowy w dziedzinie badań i innowacji

Innowacje wymagają doskonale prowadzonych badań, zaplanowanych i realizowanych w ścisłej współpracy między naukowcami i firmami. Już teraz europejskie działania badawcze są bardziej skoncentrowane dzięki **europejskim platformom technologicznym**, które pod kierunkiem sektora przemysłowego gromadzą zainteresowane strony, w tym także środowisko badawcze i świat finansów. Platformy nie są instrumentem programu ramowego na rzecz badań i rozwoju technologicznego, jednak we wniosku Komisji w sprawie siódmego programu ramowego uwzględniono większość programów badawczych przez nie określonych. Także na Radzie Europejskiej w marcu 2006 r. wszystkie państwa członkowskie wyznaczyły krajowe cele dotyczące badań naukowych, które, jeżeli zostaną osiągnięte, do 2010 r. zwiększą nakłady na działania badawczo-rozwojowe w Unii Europejskiej z 1,9 % do 2,6 % PKB. Jest to krok we właściwym kierunku, jednak obecnie najważniejszym zadaniem jest stworzenie środowiska sprzyjającego prywatnym inwestycjom w badania, rozwój i innowację.

Siódmy program ramowy spowoduje wzrost finansowania wspólnych badań w Europie w latach 2007-2013, które będzie odbywać się za pomocą istniejących i nowych programów. Powołanie **Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych** przyczyni się do rywalizacji w zakresie doskonałości, gdyż będzie kierować unijne fundusze do realizacji najlepszych badań pionierskich.

Wspólne inicjatywy technologiczne to nowy plan finansowania w ramach siódmego programu ramowego, który stanowić będzie nowe ramy dla realizacji szczególnie ambitnych programów badawczych i technologicznych, wymagających szerokiego finansowania ze środków publicznych i prywatnych na poziomie europejskim. Będą to inicjatywy, których zakres i skala uniemożliwiają spełnienie wyznaczonych celów za pomocą istniejących planów finansowania. Dzięki zebraniu zainteresowanych stron wokół wspólnie ustalonych, opartych na przemyśle zagadnień badawczych, wspólne inicjatywy technologiczne przyspieszą tworzenie nowej wiedzy, usprawnią wykorzystanie wyników badań w strategicznych technologiach i przyczynią się do powstawania niezbędnych specjalizacji w sektorach zaawansowanej technologii, które decydować będą o przyszłej konkurencyjności przemysłowej Europy. Potencjalne wspólne inicjatywy technologiczne zostały wstępnie zdefiniowane w sześciu dziedzinach, które mają znaczny potencjał, jeśli chodzi o rozwijanie możliwości innowacyjnych Europy. W przyszłości, po uzyskaniu niezbędnych doświadczeń, określone zostaną kolejne obszary działań.

Państwa członkowskie postanowiły, że **nowe programy polityki spójności na lata 2007-2013** powinny zakładać przeznaczenie dużej części całkowitego budżetu w wysokości 308 mld EUR na inwestowanie w wiedzę i innowacje. Wszystkie państwa członkowskie i regiony zostały poproszone o wyznaczenie ambitnych celów w tej dziedzinie. Jest to również zgodne ze wspólnotowymi wytycznymi strategicznymi dotyczącymi polityki spójności na lata

2007-2013, w których wezwano państwa członkowskie i regiony do przeznaczenia odrębnych środków na działalność eksperymentalną oraz inwestycje w innowacje w oparciu o krajowe i regionalne strategie innowacyjne. Umożliwi to państwom członkowskim stworzenie w Europie mocnych systemów badawczo-innowacyjnych, w tym systemów wspierających innowacyjność na szczeblu regionalnym. Działania innowacyjne będą również współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego Rozwoju Obszarów Wiejskich w celu opracowania nowych produktów o wysokiej jakości i wartości dodanej oraz w celu wspierania zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych. Krajowe i wspólnotowe wysiłki na rzecz wspierania innowacji powinna cechować lepsza synergia, a do realizacji planowanych działań polityki innowacyjnej należy wykorzystać wszystkie dostępne instrumenty wspólnotowe.

W celu wsparcia innowacji **Program na rzecz konkurencyjności i innowacji (CIP)** łączy działania na rzecz innowacji, także w dziedzinie energetyki, innowacji ekologicznej i ICT i zapewnia ścisłą koordynację z siódmym programem ramowym na rzecz badań i rozwoju. CIP przewiduje w szczególności 60-procentowy wzrost instrumentów finansowych wspierających przedsiębiorczość i innowację. Niedawno opublikowany komunikat „Finansowanie rozwoju MŚP” wskazał dalsze działania, jakie należy podjąć, aby poprawić dostęp do finansowania, co do roku 2013 może doprowadzić do potrojenia inwestycji kapitału podwyższonego ryzyka na finansowanie wstępne w UE.

We współpracy z EIB Komisja uruchomi **mechanizm finansowania oparty na podziale ryzyka (RSFF)**, który, poprzez pożyczki i gwarancje, będzie wspierać inwestowanie w badania wysokiego ryzyka, rozwój technologiczny i projekty demonstracyjne. Komisja zasili RSFF kwotą w wysokości do 1 mld EUR pochodzącą z wybranych tematów i działań siódmego programu ramowego, odpowiadającą temu kwotę do wysokości 1 mld EUR dołoży EIB. Poprzez wzmocnienie możliwości EIB w zakresie finansowania badań naukowych, Wspólnota zmobilizuje wysiłki wielu europejskich banków i instytucji finansowych na rzecz badań i innowacji, tym samym zwiększając prywatne inwestycje i finansowanie w tej dziedzinie.

W celu dodatkowego ułatwienia dostępu do finansowania na rzecz rozwoju firm, także usługowych, Komisja i Europejski Fundusz Inwestycyjny uruchomiły innowacyjną inicjatywę, w ramach której fundusze strukturalne są wykorzystywane do zapewnienia dostępu do finansowania małym firmom. Inicjatywa **JEREMIE** („Wspólne europejskie zasoby dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw”) będzie działać w ramach programów polityki spójności, wspierając państwa członkowskie w przygotowywaniu dobrze skonstruowanych instrumentów finansowych dla MŚP, w których EFI wspiera menedżerów programów w trudnym zadaniu opracowywania różnych możliwości pozyskania kapitału podwyższonego ryzyka, w zależności od regionalnych potrzeb i priorytetów. Zachęca się państwa członkowskie do korzystania z tej inicjatywy jako źródła dodatkowego kapitału i doświadczenia.

Komisja przyjęła ostatnio **nowe wytyczne w sprawie pomocy państwa** w zakresie kapitału podwyższonego ryzyka¹². Do końca roku Komisja przyjmie nowe ramy dotyczące pomocy państwa na rzecz działań badawczych, rozwoju i innowacji. Wszystkie te środki umożliwią

¹² Wspólnotowe wytyczne dot. pomocy państwa na wsparcie inwestycji kapitału podwyższonego ryzyka w MŚP z 19.7.2006
http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/others/risk_capital_guidelines_en.pdf

państwom członkowskim lepsze ukierunkowanie pomocy państwa na przypadki, w których niedoskonałości rynku ograniczają dostępność kapitału podwyższonego ryzyka i odpowiedniego finansowania działań badawczych i innowacyjnych. W ramach określonych dla badań naukowych, rozwoju i innowacji Komisja zamierza poszerzyć kategorię badawczo-rozwojową i innowacyjną oraz rozważyć dodanie szeregu ukierunkowanych środków wspierających innowację, takich jak: pomoc dla młodych, nowo powstałych firm, usługi doradcze i pomocowe, udostępnianie wykwalifikowanych pracowników, innowacje procesowe i organizacyjne oraz klastry innowacyjne. Państwa członkowskie powinny przemodelować swoje budżety pomocy państwa tak, aby uwzględniały one te środki, zgodnie z podjętym zobowiązaniem do „mniejszej i lepiej ukierunkowanej pomocy”.

Potencjalnie ważnym instrumentem politycznym są także **bodźce podatkowe**, które państwa członkowskie mogą wykorzystać w celu stymulacji badań naukowych, innowacji i prywatnego inwestowania w nowe przedsiębiorstwa, przy pełnym zachowaniu zgodności z prawem wspólnotowym. Wiele państw członkowskich wprowadziło ostatnio nowe rodzaje bodźców finansowych albo rozszerzyło już istniejące. Państwa członkowskie powinny także uwzględnić najlepsze praktyki w celu poprawy skuteczności ogólnie stosowanych bodźców podatkowych związanych z działaniami badawczo-rozwojowymi i ich lepszego wykorzystania. Pod koniec 2006 r. Komisja opublikuje komunikat zawierający szczegółowe wytyczne dotyczące kwestii związanych z planowaniem i oceną ogólnie stosowanych bodźców podatkowych w dziedzinie badawczo-rozwojowej.

2.6. Dawanie dobrego przykładu: rola władz rządowych

Sam sektor publiczny musi dawać dobry przykład przyjmując innowacyjne metody działania i wykorzystując nowe technologie i procedury w administracji publicznej. Dzięki temu będzie mógł lepiej spełniać potrzeby obywateli oraz poprawić jakość pracy służb publicznych, w tym także ich wydajność.

W całej Unii Europejskiej, a w szczególności w sektorze publicznym, zdecydowanie w zbyt małym stopniu wykorzystuje się **technologie informacyjne i komunikacyjne (ICT)**. Są one niezbędne dla rozwoju usług publicznych: lepsze wdrożenie i wykorzystanie ICT w usługach publicznych (np. w sektorze opieki zdrowotnej) nie tylko poprawiłoby wydajność sektora publicznego, ale mogłoby także spowodować otwarcie dużych rynków zbytu na produkty i usługi ICT.

Zastosowanie ulepszonych **procedur zamówień publicznych** może pomóc we wprowadzeniu na rynek innowacyjnych produktów i usług i jednocześnie zwiększyć jakość usług publicznych na rynkach, na których sektor publiczny jest znaczącym nabywcą. Organy składające zamówienia mogą w tym pomóc określając swoje potrzeby w szeroko pojętym, opartym na wynikach zakresie, co umożliwi składającym oferty zaproponowanie szerszej gamy lepszych rozwiązań danego problemu. Nabywcy z sektora publicznego muszą stać się „inteligentnymi klientami”, którzy planują, co i jak kupić oraz kto ma dokonać zakupu. Zgodnie z sugestiami zawartymi w sprawozdaniu Aho, powinni oni uwzględnić koszty ponoszone podczas całego cyklu użytkowania produktu lub usługi, a nie koncentrować się wyłącznie na kosztach w chwili zakupu. Nabywcy publiczni winni także połączyć siły, aby wymieniać się doświadczeniem i pomysłami, oraz aby osiągnąć krytyczną wielkość zamówienia. Spowoduje to wzrost popytu na innowacje, jednocześnie umożliwiając nabywcom publicznym pozyskanie produktów i usług lepszej jakości.

Zamówienia publiczne poprzedzające komercyjne wykorzystanie nowych produktów i usług (dalej zwane „zamówieniami prekomercyjnymi”) to szansa dla władz publicznych, która w Europie nie jeszcze wykorzystywana. W USA, na przykład, zamówienia takie odgrywają ważną rolę w gospodarce, nie tylko w zakresie innowacji w dziedzinie obrony, przestrzeni kosmicznej i bezpieczeństwa, ale również w sektorze publicznym, np. w transporcie, służbie zdrowia, sektorze energetycznym i ICT. Zamówienia prekomercyjne mogą pomóc władzom publicznym w pozyskaniu innowacyjnych rozwiązań technologicznych, dostosowanych do ich potrzeb, tam gdzie brak jest na rynku rozwiązań komercyjnych. W przypadku takich zamówień zamawiający nie żądają przygotowania konkretnego rozwiązania z dziedziny badawczo-rozwojowej, ale szukają alternatywnych rozwiązań problemu związanego z działaniami publicznymi.

Poinformowanie rynku o długoterminowych zamierzeniach nabywców oraz dialog techniczny między nabywcami a rynkiem mogą być pomocne we wspieraniu innowacyjnych rozwiązań. Dyrektywy o zamówieniach publicznych¹³ przyjęte w 2004 r. oferują możliwość składania zamówień sprzyjających innowacyjności. Dyrektywy te zawierają ponadto przepisy, które powinny mieć pozytywny wpływ na ułatwienie dostępu MSP do rynku zamówień publicznych i ich uczestnictwo w nim. Instytucje publiczne powinny wykorzystać te możliwości. Zachęca się również państwa członkowskie do podjęcia konkretnych kroków na rzecz rozwoju innowacyjności i badań naukowych poprzez udoskonalenie procedury zamówień publicznych w krajowych programach reform przewidzianych w ramach strategii lizbońskiej i zaproponowanych w zintegrowanych wytycznych na rzecz wzrostu i zatrudnienia.

Służby Komisji przygotowują przewodnik dotyczący możliwości oferowanych przez dyrektywy o zamówieniach publicznych w zakresie komercyjnych i prekomercyjnych zamówień zorientowanych na innowacje, który zostanie opublikowany pod koniec roku. Jest to ważny krok na drodze procesu uświadamiania organom zamawiającym, że mają możliwość wspierania innowacyjności.

3. SPRZYJANIE POWSTAWANIU PIONIERSKICH RYNKÓW OPARTYCH NA INNOWACJACH

Skuteczniejsze i bardziej konkurencyjne warunki ramowe to warunek niezbędny dla skutecznego wprowadzenia innowacji w UE, nie wystarczą one jednak do wyrównania trwałych braków, jakie w zakresie innowacji ma UE wobec swoich głównych konkurentów. Jak słusznie zauważono w sprawozdaniu Aho, Europa musi stworzyć rynki sprzyjające innowacyjności w bardziej skoncentrowany sposób, stwarzając warunki, w których możliwe będzie przełożenie innowacji technologicznej i innej na produkty handlowe.

Proponuje się zatem wprowadzenie **nowej „inicjatywy pionierskich rynków”**, której celem będzie umożliwienie tworzenia i wprowadzania do obrotu nowych innowacyjnych produktów i usług w obiecujących dziedzinach. Należy określić dziedziny, w których usunięcie przeszkód przyczyni się w znacznym stopniu to podniesienia konkurencyjności i spowoduje powstanie nowych rynków. Zastosowane zostanie głównie skoordynowane działanie, łączące środki po stronie „podaży”, takie jak wsparcie finansowania badań, które będzie np. stosowane w ramach siódmego programu ramowego, z działaniami ukierunkowanymi na rozpoznanie i pobudzanie popytu rynkowego na innowacyjne produkty i usługi. Prawodawcy

¹³ Dyrektywy 2004/18/WE i 2004/17/WE.

mogą przykładowo usprawnić i zharmonizować środowisko prawne i działania normalizacyjne, lepiej wykorzystywać możliwości oferowane przez procedury zamówień publicznych i poprawić ogólne środowisko rynkowe celem wspierania kultury bardziej sprzyjającej innowacyjności. Taka inicjatywa pozwoli na stworzenie dynamicznego pozytywnego sprzężenia zwrotnego między rosnącym popytem i innowacjami poprzez dostarczenie bodźców dla prekursorów, bez faworyzowania określonych technologii lub poszczególnych przedsiębiorstw.

Konkretnie oznacza to, że wszystkie dostępne instrumenty polityki powinny być poddawane systematycznej i perspektywicznej ocenie pod kątem ich przydatności do osiągnięcia tego celu i powinny zostać połączone w sposób gwarantujący terminowe powstanie konkurencyjnych warunków rynkowych dla nowych technologii. Wymaga to wspólnego działania Wspólnoty i państw członkowskich i należytego uwzględnienia podobnych inicjatyw w państwach członkowskich.

Określenie obszarów priorytetowych powinno wynikać z reguł rynku i odbywać się z pełnym poszanowaniem potrzeby zachowania swobodnej i uczciwej konkurencji. Z inicjatywy tej nie wolno wykluczyć żadnego obszaru, istnieje jednak wyraźny interes publiczny we wsparciu powstawania rozwiązań, które będą stanowić odpowiedź na problemy obywateli. Będą to w szczególności obszary, w których władze publiczne odgrywają kluczową rolę, jeśli chodzi o usuwanie istniejących przeszkód na drodze ku wprowadzeniu na rynek nowych produktów. Takie wsparcie nie powinno jednak odbywać się kosztem wspierania innowacji w bardziej tradycyjnych sektorach.

Komisja jest przekonana, że pokazanie, w jaki sposób problemy obywateli można rozwiązać za pomocą innowacji, wniesie ważny wkład w tworzenie społeczeństwa sprzyjającego innowacyjności, ponieważ obywatele w większym stopniu dostrzegą korzyści płynące z innowacji.

W praktyce Komisja może wykorzystać platformy technologiczne i panele innowacji Europe INNOVA¹⁴, które dobrze sprawdzają się przy określaniu przeszkód i szans konkretnych dziedzin i sektorów technologicznych. Dobre podstawy, na których można ocenić potrzebę dalszych działań, stanowią w szczególności długoterminowe programy badań strategicznych w ramach platform technologicznych.

Duży potencjał w zakresie stworzenia pionierskiego rynku opartego na innowacji ma na przykład **innowacja ekologiczna**. Rozwój innowacji ekologicznych można wzmocnić polityką w zakresie ochrony środowiska, przede wszystkim poprzez wprowadzenie dobrze skonstruowanych przepisów i opracowanie instrumentów zorientowanych na rynek. Można na przykład wprowadzić mechanizm, w którym obecne „najlepsze osiągnięcia” danej grupy produktów na rynku staną się w określonych ramach czasowych normami odniesienia, które przyjmować będą inne przedsiębiorstwa. Innowację ekologiczną można także promować wspierając współpracę środowiska naukowego i biznesowego w obiecujących dziedzinach, takich jak: budownictwo, gospodarka wodna, biotechnologie, wychwytywanie dwutlenku węgla i recykling.

W ramach innowacji ekologicznej, wyznaczanie celów w celu poprawy efektywności energetycznej może stanowić model dla innych aspektów związanych z energią. Do realizacji

¹⁴ Patrz panele innowacji Europe INNOVA na stronie <http://www.europe-innova.org/index.jsp>

tego celu przyczyni się znacznie plan działania, który wkrótce zostanie przyjęty. Należy to rozpatrywać w szerszym kontekście niedawno opublikowanej Zielonej Księgi¹⁵ w sprawie europejskiej strategii zrównoważonej, konkurencyjnej i bezpiecznej energii oraz zapowiadanego przeglądu europejskiej strategii energetycznej.

Przykład potencjalnego pionierskiego rynku sprzyjającego innowacyjności: inteligentne budynki energooszczędne

Powstanie pionierskiego rynku dla „inteligentnych budynków energooszczędnych” stworzyłoby nowe możliwości biznesowe (np. inteligentne usługi, zespoły mieszkaniowe, elementy i materiały, nowe źródła energii) i w dużym stopniu przyczyniłoby się do zmniejszenia uzależnienia Europy od kopalnych źródeł energii i do redukcji emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń.

„Inteligentny budynek energooszczędny” to szansa na powstanie zupełnie nowego, nasyconego technologiami rynku europejskiego z oczywistym potencjałem eksportowym. Europejska platforma technologii budowlanych zgromadziła już pod przewodnictwem branży przemysłowej wiele zainteresowanych stron (np. organizacje zrzeszające nabywców/użytkowników, dostawców energii, władze lokalne i regionalne, producentów materiałów, producentów sprzętu, architektów, inżynierów i najważniejszych technologów) w celu przygotowania programu badań strategicznych. Nie zapomina się także o środkach zwiększających popyt na innowacyjne technologie i usługi, takich jak inicjatywy na rzecz promocji efektywności energetycznej w sektorze publicznym, lepsze struktury zamówień publicznych oraz zmianę podejścia do praw własności intelektualnej¹⁶.

Konieczne jest stworzenie europejskiej agendy politycznej, która usunie istniejące przeszkody i zagwarantuje odpowiednie rozproszenie i wykorzystanie metod i kryteriów oceny wyników, a także w spójny sposób zintegruje istniejące przepisy i inicjatywy, np. dyrektywy unijne w sprawie budownictwa i sprawności energetycznej, unijne plany działania, przepisy krajowe, Zieloną Księgę nt. energii oraz zobowiązania dotyczące emisji określone w protokole z Kioto.

Inne przykłady takich obszarów działania to: **bezpieczeństwo wewnętrzne i obrona**, które w obecnych czasach stanowią ogólnoswiatowy problem (wymagają one innowacyjnego podejścia do kwestii transportu publicznego, organizacji przestrzeni publicznej i ochrony granic); **przestrzeń kosmiczna**, stanowiąca szerokie pole dla długofalowych innowacji w zakresie zaawansowanych technologii (w szczególności istnieje potrzeba, aby inwestorzy publiczni w programy Galileo¹⁷ i GMES (program globalnego monitoringu środowiska i bezpieczeństwa), wiodące programy kosmiczne Komisji, udostępnili wiedzę o systemie i możliwościach jego wykorzystania w biznesie potencjalnym użytkownikom w sektorach związanych i niezwiązanych z przestrzenią kosmiczną tak, aby zwiększyć ich świadomość możliwych rozwiązań opartych na technologiach przestrzeni kosmicznej); **transport**, gdzie popyt na efektywność energetyczną stwarza wspaniałe możliwości; **technologie i produkty morskie, umożliwiające nowe metody wykorzystania zasobów mórz**, takie jak wierceń morskie, wykorzystanie zasobów morskich do produkcji, marikultura w strefie przybrzeżnej i

¹⁵ Zielona księga w sprawie racjonalizacji zużycia energii, COM(2005) 265 z dnia 22.6.2005.

¹⁶ Obecnie sektor budowlany nie przykładają dużej wagi do formalnych środków ochrony własności intelektualnej i praw patentowych.

¹⁷ Aby poszerzyć możliwości wykorzystania systemu, należy przeanalizować pomysł zorganizowania unijnego konkursu dla młodych wynalazców dotyczącego przyszłych zastosowań sygnału Galileo, skoordynowanego z już istniejącymi konkursami.

energia odnawialna, technologie monitorowania i nadzoru oceanów; **zdrowie** - dziedzina o sporym potencjale rozwojowym dla innowacyjnych produktów i usług (elektroniczne usługi zdrowotne i dostosowane do konkretnych potrzeb rozwiązania umożliwiające dalsze sprawne funkcjonowanie ludziom starszym, środki farmaceutyczne i przyrządy medyczne, w przypadku których innowacja służy bezpośrednio pacjentom i zwiększa konkurencyjność) czy **dobrobyt i kultura** (np. usługi z zakresu twórczej zawartości, które wraz z rozszerzeniem sieci szerokopasmowych zyskują nowy wymiar i zapewniają obywatelom i firmom dostęp do wszelkiego rodzaju twórczej zawartości, takiej jak: materiały audiowizualne, gry, informacje kulturalne w domu i poza nim) to konkretne przykłady rynków, na których sektor publiczny może odegrać istotną rolę.

Komisja, w oparciu o informacje pozyskane z wielu źródeł, w tym z konsultacji publicznych, przeprowadzi szczegółową analizę mającą na celu ustalenie dziedzin, w których połączenie środków wspierających popyt i podaż stwarza dużą szansę na powstanie rynków sprzyjających innowacjom. W tej kwestii rozpoczęto już nieformalne konsultacje z europejskimi platformami technologicznymi i panelami innowacji Europe INNOVA. Na podstawie wyników obu konsultacji i innych użytecznych informacji (np. pochodzących z regionalnych sieci innowacyjnych tworzonych w ramach przyszłej inicjatywy „Regiony na rzecz zmian gospodarczych”) oraz analizy środków, których wprowadzenie jest potrzebne dla powstania takich pionierskich rynków, oraz ich wpływu, Komisja przygotowuje **wszechstronną strategię**. Wskaże w niej także potencjalne pozytywne skutki dla wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. W ramach praktycznej weryfikacji tej idei, w 2007 r. zostanie ona pilotażowo wdrożona w wybranej liczbie dziedzin.

Komisja zamierza wdrażać inicjatywę pionierskich rynków opartych na innowacjach w ramach istniejących ram prawnych i instytucjonalnych. Krokiem decydującym, który stworzy zasadniczą różnicę, będzie pełne polityczne zaangażowanie wszystkich zainteresowanych podmiotów w ustalenie i usunięcie potencjalnych przeszkód na drodze ku stworzeniu rynków sprzyjających innowacyjności. Komisja będzie sterować tym procesem i wspierać współpracę na rzecz stworzenia wspólnego programu.

4. LEPSZA ADMINISTRACJA EUROPEJSKA NA RZECZ INNOWACYJNOŚCI

Polepszenie innowacyjności w UE wymagać będzie długofalowego wpisania jej w szeroko zakrojone ramy polityczne. Innowacyjności ani szybszego tempa rozwoju, które dzięki niej będzie możliwe, nie może zagwarantować jedno działanie lub jeden podmiot. Konieczne jest połączenie wysiłków wszystkich podmiotów publicznych i prywatnych, czy to na drodze współpracy, czy konkurencji, gdyż tylko ono doprowadzi do osadzenia innowacji w społeczeństwie we właściwy sposób.

Przywódcztwo polityczne jest szczególnie potrzebne do zarządzania **zmianami strukturalnymi**, nieodwołalnie związanymi ze społeczeństwem opartym na wiedzy i przyjaznym dla środowiska, do którego stworzenia nawołuje niniejszy dokument. Swoją rolę do odegrania ma także sektor biznesowy, który musi wykazać **odpowiedzialność społeczną przedsiębiorstw** przy wspieraniu wprowadzania innowacyjności. Najlepszym sposobem na zwiększenie konkurencyjności badań naukowych i innowacyjności jest zwiększenie inwestycji na te dziedziny. Jednocześnie w ramach odpowiedzialnego społecznie działania, firmy powinny być świadome faktu, że gwałtowne zmiany technologiczne mogą budzić obawy obywateli. Pomoc w zwalczaniu tych obaw powinna zwiększyć przekonanie obywateli do innowacji. Innowacyjność powinna nie tylko wspierać akceptację zmian, ale także

zapewniać możliwości w zakresie zarządzania zasobami ludzkimi, prowadzące do zwiększenia wydajności.

Na poziomie politycznym państwa członkowskie powinny niezmiennie wspierać innowacyjność i uczynić z niej **najważniejszy priorytet istniejących partnerstw na rzecz wzrostu i zatrudnienia**. Takie podejście poparto na wiosennych Radach Europejskich w latach 2005 i 2006, trzeba jednak uczynić jeszcze więcej, aby innowacyjność była widoczna i zajmowała czołowe miejsce w europejskim programie politycznym. Komisja z zadowoleniem przyjmuje zamiar państwa obecnie przewodniczącego Unii, które planuje dyskusję na temat innowacji na nieformalnym spotkaniu głów państw i rządów w Lahti, 20 października 2006 r. Komisja ma nadzieję, że w wyniku szczytu w Lahti deklaracje wsparcia innowacyjności przełożą się na konkretne działania państw członkowskich.

Dla wdrożenia kierunków politycznych określonych w niniejszym komunikacie, konieczna jest **poprawa struktury zarządzania innowacyjnością**. Powinna ona obejmować innowacyjność na wszystkich szczeblach. Najważniejsze jest wprowadzenie we wszystkich **państwach członkowskich** sprawnych systemów innowacyjnych, które będą wykorzystywać wszystkie czynniki sprzyjające innowacyjności opisane w niniejszym komunikacie, w tym edukację, badania naukowe, transfer wiedzy, przedsiębiorczość i finanse. W tej kwestii państwa członkowskie powinny wykorzystać do skutecznego wdrożenia strategii innowacyjnych krajowe mechanizmy koordynacyjne powołane w procesie lizbońskim.

Struktura zarządzania odnowioną strategią lizbońską stanowi forum dla dyskusji politycznych i wymiany najlepszych praktyk w dziedzinie innowacji na **szczeblu unijnym** w kontekście wielostronnego nadzoru opartego na traktacie. Dyskusje tematyczne dotyczące innowacji w różnych składach Rady, które będą mieć miejsce jesienią 2006 r., mogą być źródłem cennych informacji dla rocznego sprawozdania Komisji z postępów prac w 2007 r. oraz dla dalszych dyskusji w Radzie wiosną 2007 r. Oceniając sprawozdania z postępu prac w zakresie wdrażania krajowych programów reform – które mają zostać złożone do 15 października – Komisja w szczególności zbierze informacje na temat reform i polityk związanych z innowacją wprowadzonych w państwach członkowskich i złoży sprawozdanie w tej sprawie w rocznym sprawozdaniu z postępów prac. W tym względzie apeluje się do Rady ds. Konkurencyjności o przeprowadzanie regularnej oceny wpływu krajowych polityk innowacyjnych na konkurencyjność.

Cykl zarządzania odnowioną strategią lizbońską przewiduje przyjęcie zintegrowanych wytycznych umożliwiających kierowanie procesem przez okres trzech lat. Kolejny przegląd zintegrowanych wytycznych, który odbędzie się w 2008 r. i będzie dotyczyć nowego trzyletniego cyklu, daje szansę na uwzględnienie doświadczeń zdobytych w ramach krajowych programów reform w cyklu zarządzania 2005-2008 oraz nowych kierunków politycznych określonych w niniejszym komunikacie. Ocena wpływu prawodawstwa wspólnotowego już teraz wyraźnie wymaga uwzględnienia wpływu przepisów na innowacyjność: przepisy te zostaną poddane ocenie mającej na celu ich wzmocnienie w kontekście ogólnego przeglądu wytycznych Komisji w sprawie oceny wpływu.

Główne kompetencje do wspierania innowacyjności często leżą na **szczeblu regionalnym**. Dlatego też regiony powinny uczestniczyć w przygotowywaniu i wdrażaniu krajowych programów reform, również poprzez opracowywanie własnych, regionalnych strategii na rzecz innowacyjności. Należy dołożyć dodatkowych starań, aby usprawnić edukację polityczną i rozpowszechnianie dobrych praktyk ponad granicami państw. W tej kwestii platformą gromadzącą regionalnych i krajowych prawodawców będzie Pro INNO Europe,

której celem będzie ułatwienie ponadnarodowej współpracy w dziedzinach wspólnego zainteresowania. Najlepszym przykładem w tej dziedzinie są klastry przemysłowe. Dodatkowo Komisja przedstawi państwom członkowskim projekty inicjatywy „Regiony na rzecz zmian gospodarczych” realizowanej w ramach nowych programów polityki spójności. Inicjatywa ta połączy regiony w sieci w celu opracowania najlepszych praktyk w kluczowych obszarach działania, takich jak badania i innowacyjność, oraz zachęcenia do wprowadzania nowych pomysłów do projektów, które będą wspierane w ramach programów.

Wreszcie, **podmioty prywatne** stanowią ważny element skutecznego systemu innowacji i dlatego muszą być w pełni zaangażowane w wyznaczanie priorytetów politycznych. Zachęca się państwa członkowskie do wspierania tam, gdzie jest to możliwe, partnerstw z udziałem podmiotów publicznych i prywatnych w celu większego włączenia sektora prywatnego w działania edukacyjne, badawcze i finansowe.

5. MAPA DROGOWA DLA BARDZIEJ INNOWACYJNEJ EUROPY

Braki unijnego systemu innowacji to nic innego, jak niedociągnięcia w zakresie innowacyjnych zasobów i możliwości, w zakresie bodźców wspierających innowacyjność i interakcji między podmiotami innowacji.

W ostatnich latach podjęto szereg działań na szczeblu wspólnotowym i krajowym, których celem było usunięcie tych niedociągnięć. Ważnymi krokami w tym zakresie były plan działania 3 %¹⁸ i opublikowany w październiku 2005 r. komunikat Komisji zatytułowany „Więcej badań i innowacyjności”.

W niniejszym komunikacie działania te przedstawione są w **szerszym kontekście**. Celem niniejszego dokumentu jest stymulowanie zarówno wsparcia innowacji jak i popytu na nie. W tym względzie niniejszy komunikat stanowi odpowiedź na zalecenia zawarte w sprawozdaniu Aho. Stanowi podstawy dla szerokiej strategii innowacyjności, o której wprowadzenie apelowano na wiosennej Radzie. Jej cele mogą zostać zrealizowane jedynie poprzez szeroko zakrojone wdrożenie strategii na poziomie Wspólnoty, państw członkowskich i ich regionów. Jednocześnie do działań powinny się włączyć nie tylko władze publiczne, ale także sektor biznesowy i społeczeństwo obywatelskie.

Szczególne znaczenie polityczne w ramach strategii lizbońskiej na rzecz wzrostu i zatrudnienia ma następujące **10 działań**:

Działanie 1: Wzywa się państwa członkowskie do znacznego zwiększenia udziału nakładów ze środków publicznych na edukację oraz do określenia i zniwelowania przeszkód istniejących w ich **systemach edukacyjnych**, które hamują rozwój społeczeństwa przyjaznego innowacyjności. W szczególności powinny one wprowadzić w życie zalecenia określone w komunikacie „Realizacja programu modernizacji dla uniwersytetów”¹⁹ dotyczące lepszej edukacji i rozwoju umiejętności w zakresie innowacji.

¹⁸ Komunikat Komisji: „Inwestowanie w badania: plan działania dla Europy”, COM(2003) 226 wersja ostateczna/2 z 4.6.2003.

¹⁹ Realizacja programu modernizacji dla uniwersytetów: Edukacja, badania naukowe i innowacje, COM(2006) 208 z 10.5.2006.

Działanie 2: W celu poprawy możliwości i działań innowacyjnych w Europie powstanie **Europejski Instytut Technologii**. Komisja zamierza złożyć wniosek w październiku 2006 r., a EIT powinien zostać otwarty do 2009 r.

Działanie 3: Wspólnota i państwa członkowskie powinny nadal opracowywać i wdrażać strategię na rzecz stworzenia otwartego, wspólnego i konkurencyjnego europejskiego **ryнку pracy dla naukowców**, dającego im atrakcyjne perspektywy zawodowe, w tym możliwe zachęty dotyczące mobilności.

Działanie 4: W celu poprawy słabego wykorzystania wyników badań w Europie, Komisja zamierza przyjąć w 2006 r. komunikat zawierający nieobowiązkowe wytyczne i propozycje działań dla państw członkowskich i zainteresowanych stron, mające na celu wspieranie **wymiany wiedzy** między uniwersytetami i innymi **publicznymi instytucjami naukowymi** a światem przemysłu.

Działanie 5: Unijna **polityka spójności** na lata 2007-2013 zostanie wykorzystana do wsparcia innowacyjności na szczeblu regionalnym. Wszystkie państwa członkowskie powinny przeznaczyć dużą część całkowitego budżetu w wysokości 308 mld EUR na inwestowanie w wiedzę i innowacje.

Działanie 6: Do końca 2006 r. Komisja przyjmie nowe ramy dotyczące **pomocy państwa** na rzecz działań badawczych, rozwoju i innowacji, które umożliwią państwom członkowskim lepsze ukierunkowanie pomocy państwa na niedoskonałości rynku, które ograniczają rozwój działań badawczych i innowacyjnych. Państwa członkowskie powinny przemodelować swoje budżety pomocy państwa tak, aby były one ukierunkowane na te cele, zgodnie z podjętym zobowiązaniem do „mniejszej i lepiej ukierunkowanej pomocy”. Pod koniec 2006 r. Komisja opublikuje także komunikat zawierający szczegółowe wytyczne dotyczące opracowywania i oceny powszechnie stosowanych **bodźców podatkowych w dziedzinie badawczo-rozwojowej**.

Działanie 7: Komisja, na podstawie niedawnych konsultacji publicznych, do końca 2006 r. przedstawi nową **strategię patentową**, a w 2007 r. przygotuje bardziej wyczerpującą **strategię dotyczącą ochrony praw własności intelektualnej**, ułatwiającą, między innymi, rozpowszechnienie innowacyjnych pomysłów.

Działanie 8: Na podstawie przeglądu dorobku dotyczącego praw autorskich Komisja będzie nadal pracować na rzecz zagwarantowania, aby ramy prawne i ich zastosowanie sprzyjały rozwojowi nowych **produktów cyfrowych, usług i modeli działalności gospodarczej**. W szczególności Komisja zamierza do końca 2006 r. zaproponować wprowadzenie inicjatywy w sprawie „opłat za prawa autorskie”.

Działanie 9: W 2007 r. Komisja będzie testować strategię wspierającą powstawanie „**pionierskich rynków**” sprzyjających innowacyjności. W tym celu, po zakończeniu konsultacji publicznych, obejmujących w szczególności platformy technologiczne i panele innowacji Europe INNOVA, Komisja przeprowadzi szczegółową analizę potencjalnych przeszkód na drodze do wykorzystania nowych technologii w wybranych dziedzinach. Jednocześnie, korzystając z tych doświadczeń, przygotuje wyczerpującą strategię „pionierskich rynków”.

Działanie 10: Do końca 2006 r. Komisja opublikuje przewodnik opisujący, w jaki sposób komercyjne i prekomercyjne zamówienia publiczne mogą stymulować rozwój **innowacyjności**, który umożliwi państwom członkowskim wykorzystanie możliwości, jakie dają nowe dyrektywy w sprawie zamówień publicznych.

Ramy dla wdrożenia tych działań stanowi odnowiona strategia lizbońska na rzecz wzrostu i zatrudnienia. Wymaga to zaangażowania wszystkich stron, a w szczególności wprowadzenia przez państwa członkowskie zmian strukturalnych sprzyjających innowacji. Komisja będzie monitorować wdrażanie tej mapy drogowej w ramach **procesu lizbońskiego**. Dziedziny te zostaną także szczególnie uwzględnione w rocznym sprawozdaniu z postępów prac, które zostanie opublikowane w grudniu 2006 r. oraz w ocenie krajowych programów reform.